

Sändebref till svenska folket om landtmannapartiets beteende emot den man, . . .

53 E a Br.

National Library
of Sweden

SÄNDEBREF

Till svenska folket

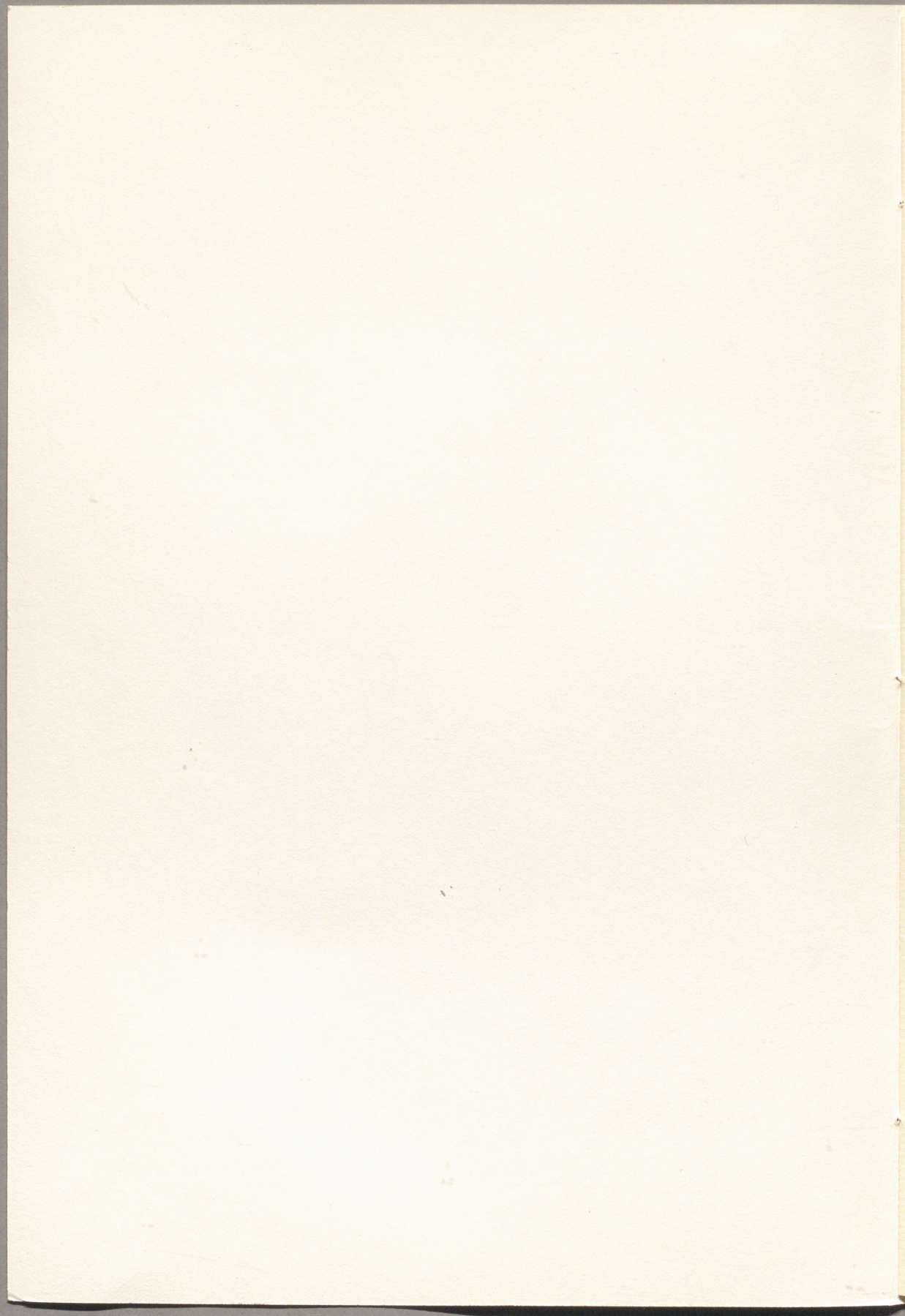
Sv. Saml.

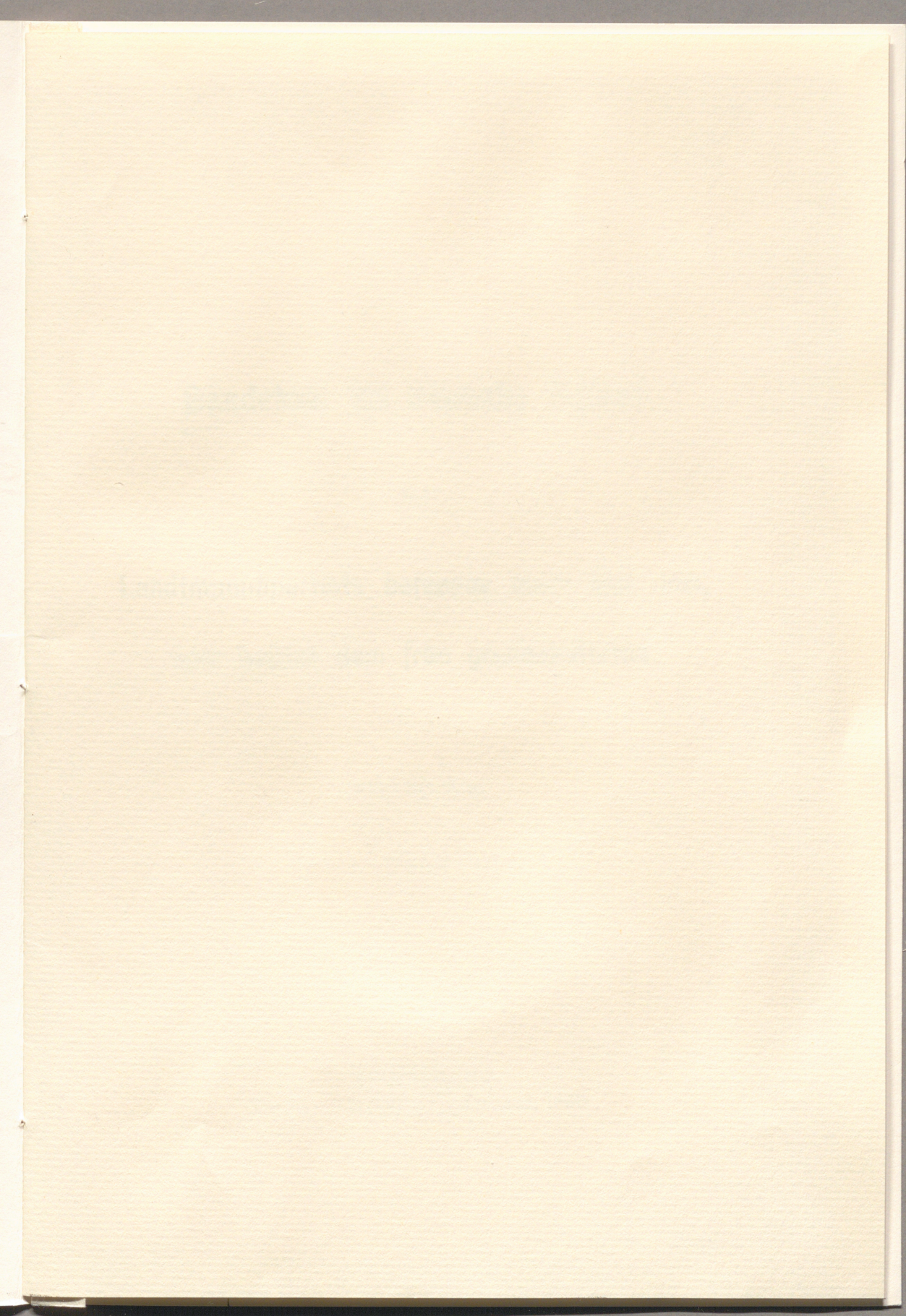
Polit.

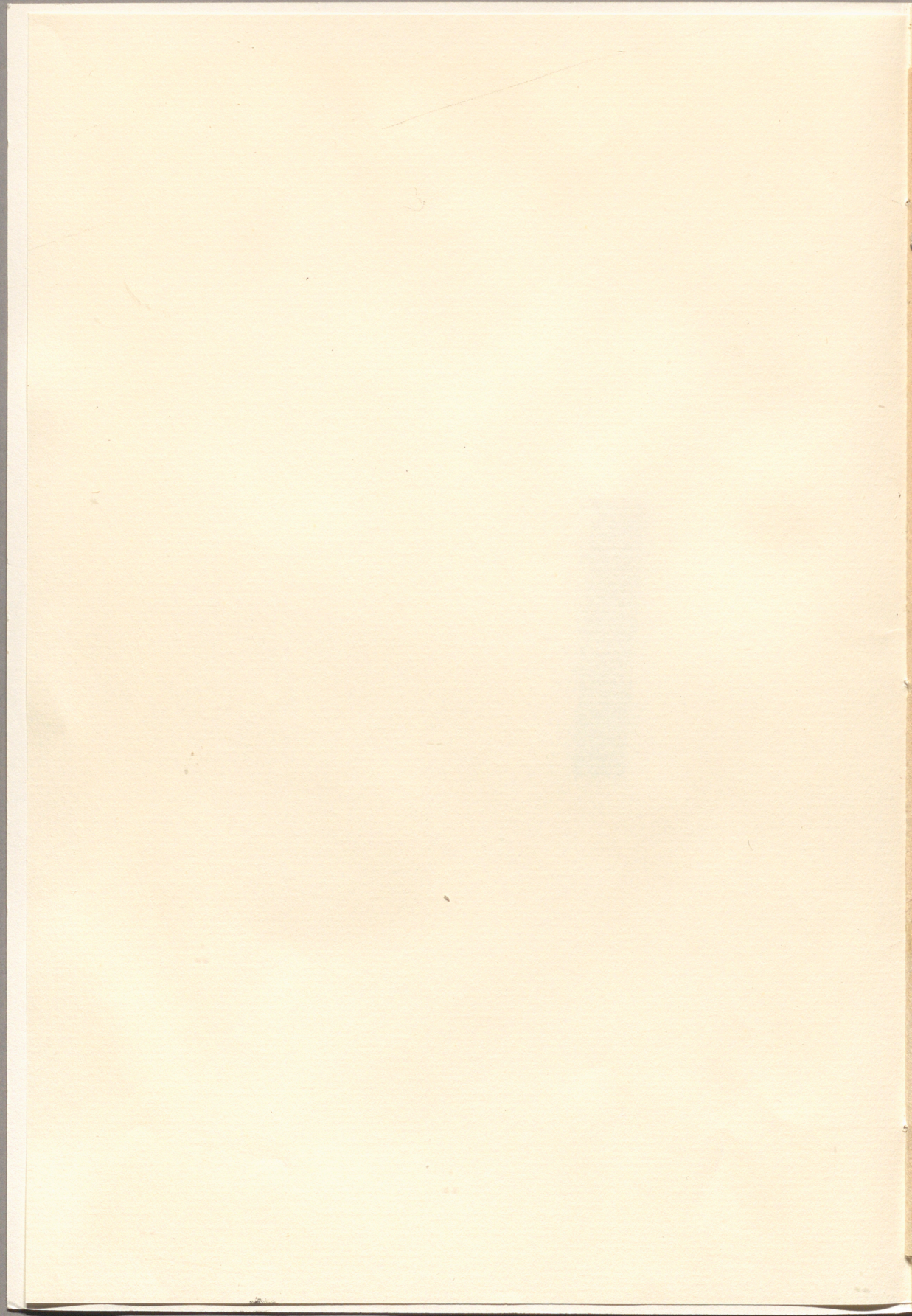
Sv.

(B. r.)

1895

Polit.
Lv.
Boj

Sändebref till Svenska Folket

om

Landtmannapartiets beteende emot den man,
som befriat dem från grundskatterna.

Pris 25 öre.

Stockholm

Tryckt i Svanbäcks Boktryckeri, 1895.

Handboken till Svenska Folket

Landmannens rättigheter och skyldigheter

och de tillhörande grundskatte

1885

Stockholm

Tryckt hos H. & P. Norstedt & Söner

Då det föranledt ett stort och rättvist uppseende att Riksdagen kunnat utan något giltigt skäl afslå tvenne af riksdagsmän hos Kamrarne väckta motioner om en ringa pension å doktor J. A. Thurgren, oaktadt han räknar icke mindre än trettiosex år i kronans tjenst, deraf 20 år i Justitie-kanslers-expeditionen, hvarest han granskat och handlagt hundratusental af rikets domstolar afgjorda brottmål och derigenom förvärfvat sig en stor insigt och erfarenhet i Straffrätten, hvadan ock alla de i kongl. förslaget till Strafflag vidtagne förändringar härleda sig från honom genom en å riddarhuset väckt motion af friher^re Creutz, ehuru decennier erfordrats för att genomföra hans förslager i deras helhet — torde det icke saknas tillräckliga anledningar att medelst en trögen framställning af förhållandena lemna i synnerhet hemmansegareklassen en säker vägledning för dess omdöme vid granskningen af landtmannapartiledarnes sätt att gå tillväga och huru de mäktat komma till ett så bedräfligt resultat.

För ungefär ett halft århundrade sedan föreslog en riksdagsman i Bondeståndet att ett utförligt verk i svenska kameral-lagfarenheten, omfattande jemväl de äldsta tiderna, borde från trycket utgifvas och att detta uppdrag skulle anförtros åt doktor Thurgren, *) som redan då gjort sig känd genom sin lärdom. Detta förslag omfattades med välvilja af Stats-Utskottet, som ock uttalade den önskan, att Regeringen måtte med statsmedel befordra företagens framgång samt bifölls derefter af alla fyra Riksstånden. Sådan var första grunden till ett storartadt rätts-historiskt verk i svenska kameralen. Utrustad med en ovanlig arbetsförmåga och energi samlade T. sina materialier till verket i riks-, kammar- och presteståndets-arkiver, genomgick den digra samlingen af Kongl. Bref i Kammar-kollegium, der en rik skörd upphemtades och hvarest han då tjenstgjorde i flera år, samt anstälde forskningar i de allmänna Verkens arkiver, undersökte landskontorens samlingar och företog in- och utländska resor. Oaktadt en flitig tjenstgöring i Kammar- och Kommers-kollegierna samt Statskontoret blef verket fullbordadt efter tretton års förlopp,

Vi teckna för korthetens skull doktors namn blott med bokstafven T.

sedan det tillskyndat T. en förlust af tjugo tusen kronor. En viktig del af verket har dock utkommit af trycket och kostar nu ungefär trettio kronor. Att låta trycka återstoden af manuskriptet skulle törhända erfordra minst femton tusen kronor; och hvarifrån taga en sådan summa?

Vid 1847—1848 årens riksdag var T. tjenstgörande i Konstitutions-Utskottet och är sannolikt den ende öfverlevande af alla dem, som då fungerade i Utskottet och hvilka nu hvila under den gröna torfvan. T. meddelade då Utskottets ledamöter att han gjort den i och för sig sjelf stora upptäckten att grundskatterna saknade all rättslig grund för sin tillvaro, en nyhet, hvilken naturligtvis måste förorsaka en verklig uppståndelse, all den stund frågun gällde sex millioner fyrahundra tusen kronor årligen af statsverkets inkomster. Vid denna riksdag var en stor skiljaktighet i åsichter rådande emellan adeln och presteståndet, å ena, samt borgare- och bondeståndet, å andra sidan. Det sistnämnda Ståndet sammankallades särskildt och beslöt att en motion, författad af T., skulle väckas hos Bondeståndet, hvars intresse saken i främsta rummet anginge, rörande aflösning af den i mantalsrättan ingående skatttiteln: Landtägsgården; *att de begge Stånden skulle ersätta Thurgren alla hans blifvande kostnader och, när han blefve gammal, förunnna honom en stor pension samt välja honom till Rikszens Ständers Justitieombudsman.* Af dessa lysande förespeglingar gick ingenting i verkställighet, en följd af representationsreformen, som skapade nya män med nya idéer. Deremot blef motionen om aflösning af grundskatterna förnyad vid påföljande riksdagar, men städse afslagen af de två främsta Stånden, hvilka befarade att statens inkomster dymedelst skulle kunna äfventyras, en farhåga, den framtiden fullständigt vederlagt. Och man har i sednare tider hört framstående medlemmar af dessa Stånd beklaga att de någonsin medverkat till dytika afslag. Men sådan är partiandans inflytande att den förmörkar äfven de ljusaste och klaraste hufvuden.

Vid innevarande års riksdag väcktes två motioner, den ena af herr rektor Sandberg och den andra af herr doktor Ekman om pension åt T., den förstnämnda lydande sålunda:

»Af herr **Sandberg**, *angående pension åt juris doktor J. A. Thurgren.*

Med stöd af bifogade handlingar får jag vördsamt föreslå, att åt juris doktor J. A. Thurgren må beviljas en pension af tretusen (3,000) kronor. Doktor Thurgren har, såsom känt är, bland annat genom sina forskningar och skrifter väsentligen bi-

dragit till utredning af de s. k. grundskatternas natur och uppkomst. Om remiss till statsutskottet anhålles.

Stockholm den 27 januari 1895. *J. A. Sandberg.»*

»*Meritförteckning.*

Undertecknad, som är född den 26 augusti 1816 samt promoverad till filosofie och juris utriusque doktor, ingick år 1844 i statens tjänst, hvarefter jag tjenstgjort dels i konstitutionsutskottet, dels i kongl. statskontoret, kammar- och kommerskollegierna, i kongl. Svea hofrätts samtliga divisioner, vid många härads-ting, i kämnars- och rådstufvurätter såsom notarie, rådmän och borgmästare, i kongl. justitierevisionen och justitiekanslers-expeditionen.

Af trycket har jag utgifvit många arbeten i svensk och utländsk lagfarenhet, på sätt bifogade förteckning närmare vid handen gifver.

J. A. Thurgren.

Rätteligen utdraget, intyga:

C. A. Edström.

C. Strömbeck.

Bokhållare.

Bokhållare.»

I bokhandeln finnas följande af J. A. Thurgren utgifna juridiska arbeten.

De med * utmärkta äro belönade.

Juridisk handbok.

Sveriges rikets lag. 2 uppl.

Fullständig juridisk handbok, 2 uppl.

*Handbok i svenska bergslagfarenheten från äldsta till närvarande tid.

*Handbok i svenska kamerallagfarenheten från äldsta till närvarande tid. 2 delar.

Handbok i svenska lagfarenheten,

*Om svenska rusthållsinrättningen från äldsta till närvarande tid.

*Om svenska postväsendet från äldsta till närvarande tid.

*Om svenska skattläggningsverket från äldsta till närvarande tid.

*Om svenska presterskapets rättigheter från äldsta till närvarande tid. 2 uppl.

*Om svenska nybygges- och afvittringsverket från äldsta till närvarande tid.

*Är svenska jorden lagligen skyldig att utgöra mantalsräntan?

*Bidrag till läran om skatteköp från äldsta till närvarande tid.

*Handbok i svenska roteringsverket samt om landttull, acciser, mantalspenningar och markegång från äldsta till närvarande tid

Sveriges rikets sjölag. 4 uppl.
 Sveriges och Norges grundlagar.
 Om landsting, kommunalstyrelser och kyrkostämmor.
 *Handbok i hela svenska lagfarenheten.
 Om kyrkopatronatet, enligt kanonisk, dansk och isländsk rätt
 från äldsta till närvarande tid. Akademisk afhandling.
 Sveriges rikets kyrkolag. 2 uppl.
 Sveriges rikets lag af Lundequist. 17 uppl.
 m. fl.

Stormächtigste, Allernådigste Konung!

Hos Eders Kongl. Maj:t dristar jag i djupaste underdånighet anhålla att få komma i nådig åtankå vid tillsättandet af den lediga professionen i administrativ rätt och nationalekonomi vid universitetet i Lund.

Såsom Eders Kongl. Maj:t täcktes i nåder finna af bifogade meritförteckning, speciminerade jag redan 1855 för en juridisk profession medelst en af mig författad afhandling »Om patronatet», enligt kanonisk, dansk och isländsk rätt, ehuru juridiska fakulteten i Upsala, till följd af bristande insigter i dessa ämnen, icke kunde bedöma och derföre icke upptog densamma till pröfning. För denna afhandling har jag erhållit de mest hedrande vitsord af Phillips, tillföre professor i München, nu i Wien, och af Walter, likaledes professor i kanoniska rätten, dock i Bonn, samt af Vedel, professor i kyrkorätten vid Köpenhamns och Hallager, professor vid Kristiania universitet. De båda förstnämnde hafva genom många skrifter gjort sig allmänt kända såsom utmärkt lärda jurister och äro säkerligen de störste nu lefvande kanonister; de sistnämde hafva väl icke hunnit att förvärfva sig en sådan sällsynt litterär namnkunnighet, men äro naturligtvis allra bäst i stånd att fälla ett fullgiltigt omdöme om det, som tillhör deras egna läroämnen. Då nu professor Phillips vitsordat, att *»min förträffliga afhandling utgör ett särdeles talande bevis derpå, att jag på ett sorgfälligt sätt använt den tyska litteraturen»*; då professor Walter intygat, att jag medelst nämnda afhandling *»inlagt en verklig förtjenst om den kanoniska rättsvetenskapen i de nordiska rikena och på ett värdigt sätt fyllt en lucka deri»*, samt att *»historien om kyrkoinsrättningarne i Norden, besynnerligen på Island, såsom jag framställt dem, är särdeles lärorik»*; då professor Vedel förklarar, att *»jag visat en mycket ovanlig lärdom, i synnerhet hvad beträffar de danska rättskällorna och Danmarks kyrkorättsliga litteratur»*; samt då professor Hallager yttrat, att jag *»ådagalagt en så värdsträckt och intim kannedom af kyrkorättens litteratur, att den i allmänhet är sällsynt och att den, hvad angår den danska och isländ-*

ska afdelningen, är förvånande att träffa på hos en utlänning; att mina forskningar äro i sin helhet grundliga och tillfredsställande samt framställningen klar och väl ordnad», m. m.; då sådana omdömen öfver oftannämnda arbete blifvit afgifna af sådana män, som i öfrigt uti denna fråga äro fullkomligt ojäfviga, enär de icke ens känna mig och således omöjligen hafva kunnat hänföras af oädla motiver, och då härtill kommer att de af mig utgifna arbeten i bergs- och kamerallagfarenheten, om tionden, postväsendet, rusthållsinrättningen, presterskapets rättigheter, skattläggningsverket, nybygges-, afvittrings- och storskiftesverket, skatteköp, mantalsrättan, soldat- och båtmansroteringsverket samt landttull acciser, mantalspenningar och markegång, just tillhöra den sökta professionens område, och att jag uti dessa arbeten meddelat en ofantlig mängd otryckta och okända källor, hemtade utur riksarkivet, kammar-, krigs- och kommerskollegiernas samt förvaltningens af sjöärendena jemte generallandtmäterikontorets och poststyrelsens samt presteståndets arkiver, äfvensom för sådant ändamål anstält in- och utländska resor, vågar jag förty hysa den underdåniga förhoppningen, att alla dessa vitsord, i förening med en mångårlig praktisk erfarenhet, icke äro alldeles oförtjenta af Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet och deltagande.

Med djupaste etc.

J. A. Thurgren.

Stats-Utskottets ledamöter:

Ordförande: Sparre, N. G. A., grefve. vice Ordförande: Persson, A., i Mörarp.

1:sta Utgifts-afdelningen:

Ordförande: von Otter, T. V., Frih. Ledamöter: Björnstjerna, O. M.; Bohnstedt, K. E.; Jönsson, Lasse, i Sandby; Pehrson, P., i Törneryd; Danielson, A. P.

2:dra Utgifts-afdelningen:

Ordförande: Billing, A. G. L. Ledamöter: Kerfstedt, J.; Fosser, N.; Jonsson, O., i Hof; von Friesen, S. G.; Pettersson, N., i Runtorp.

Inkomst-afdelningen:

Ordförande: Lundeborg, Chr. Ledamöter: Tornérhjelm, G. D. R.; Wijk, I.; Andersson, H., i Nöbbelöf; Persson, C., i Stallerhult; Wikstén, J. E.

Uti två inom Riksdagen väckta motioner, den ena inom Första Kammaren af herr *J. A. Sandberg* (motion n:o 28) och den andra inom Andra Kammaren af herr *E. J. Ekman* (motion

n:o 65), har sammanstämmande föreslagits, att juris doktorn *Johan Adolf Thurgren* måtte beviljas en årlig pension af 3,000 kronor; och har i sistnämnda motion tillika föreslagits, att berörda pension måtte utgå från och med år 1895.

Till stöd för dessa motioner, till hvilka utskottet i öfrigt får hänvisa, har hufvudsakligen åberopats doktor Thurgrens omfattande forskningar och juridiska författareskap, särskildt hans utredning af grundskatternas natur och uppkomst.

Utän att vilja förneka, att doktor Thurgren i berörda hänseende må hafva inlagt någon förtjenst om det allmänna, har utskottat dock, med hänsyn dertill, att ett bifall till ifrågavarande motioner lätt skulle kunna föranleda framställningar af liknande art och då för utgifvande af läroböcker och lärda verk finnes å riksstatens åttonde hufvudtitel uppfördt ett ordinarie reservationsanslag, hvarifrån det stått doktor Thurgren fritt att söka bidrag för utgifvande af vetenskapliga arbeten, icke ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att bifälla ifrågavarande motioner, helst icke visats, att doktor Thurgren är i verkligt behof af understöd. (1)

Utskottet hemställer därför,

att herrar Sandbergs och Ekmans omförmälda motioner ej må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Debatt i Första Kammaren.

Herr Sandberg: Då det synes mig väl hårdt, att en man, hvilken såsom doktor Thurgren utgifvit juridiska arbeten af större omfång och af ej ringa förtjenst, hvilken under mer än 30 år varit använd i statens tjänst, ehuru han af för mig obekant anledning ej vunnit ordinarie anställning, och hvilken nu hunnit 79 års ålder, skulle vägras understöd på sin höga ålderdom och kanske tvingas att anlita fattigvården, yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr Reuterswärd: Jag vill be om kammarens uppmärksamhet för ett ögonblick, emedan jag önskar lägga ett godt ord för denne åldrige man. Han är 79 år gammal och har i 36 år varit i statens tjänst, dock ej på ordinarie stat. Han har under sin krafts dagar haft åtskilliga befattningar och, så vidt till min kunskap kommit, skött dessa med sällspord skicklighet och nit. Han har, till följd deraf att han, som sagdt, ej varit på ordinarie stat, gått i mistning af den pension, han annars varit berättigad till. Utskottet säger, bland annat, att det ej är känt, att han lider någon brist, hvarför han ej bör komma i åtnjutande af något understöd. Jag har mig bekant, att om han ej precis lider

nöd, räcka dock hans små inkomster icke till de nödvändigaste lefnadskostnaderna. Jag kan äfven nämna, att det enda värderika denne man eger i löseegendom är hufvudsakligen ett af honom samladt bibliotek. För att täcka utgifterna för lefnadskostnaderna måste han under förlidet år tillgripa det, jag kan säga, för honom käraste och afyttra en del af sitt bibliotek. När han nu är nära 79 år och nästa augusti månad inträder i sitt 80:de, är det ej antagligt, att han efter naturens ordning länge kommer att belasta staten med detta pensionsbelopp. Jag hemställer, huruvida ej kammaren ville här låta nåd gå för rätt och, ehuru han ej är berättigad till någon pension, bevilja honom den föreslagna; hvarför jag yrkar bifall till herr Sandbergs motion. (2)

Friherre von Otter: I fråga om denna pension var verkligen förhållandet det att man å båda sidor inom afdelningen i statsutskottet sökte efter att finna något giltigt skäl — utom lefnadsomständigheterna — för att kunna tillstyrka pensionen. Det forskades på alla områden, och det var verkligen till att börja med fråga om att tillstyrka, men slutligen kom man under fund med det, att det ej gerna var hållbart, det som i sådant fall framkommit. Derfor måste vi slutligen förena oss om att afstyrka alltihop. För egen del vill jag ej göra något yrkande, utan har endast ansett mig böraanföra detta. (3)

Herr Dickson, Robert: Doktor Thurgren har icke bestridt någon statens tjänst, som kan föranleda pension. Det enda motivet till beviljande af en pension skulle vara den författareverksamhet, han idkat. Det jag om densamma känner — och något känner jag — är dock ej af beskaffenhet att böra föranleda till någon nationalbelöning genom pension. Det har varit talrika arbeten, men utan något vetenskapligt värde. Och att då belöna en viss produktiv författareverksamhet på detta sätt, när man ej är i tillfälle att åt till och med mycket förtjente män lemna pension, tycker jag ej riktigt. Jag får för min del yrka bifall till utskottets hemställan. (4)

Häri instämde herr *Alin*, friherre *Klinckowström* samt herrar *Stridsberg* och *Blomberg*.

Herr Reut erswärd: Hvad hans författareverksamhet beträffar är jag ej i tillfälle att så kunna bedöma den som den siste talaren, men jag vet och kan upplysa derom, att hans författareverksamhet ej varit utan all nytta. Han har forskat i häfderna rörande vissa frågor flera hundra år tillbaka och har gjort detta på ett mycket samvetsgrannt och för honom tidsödande sätt. Han har till och med för uppdrag, som han å statens vägnar haft, måst göra utrikes resor och derpå uppoffrat egen förmögenhet af

cirka 20,000 kr. utom besväret. Framför allt var det han, som genom sina forskningar upplyste Rikens Ständer 1847—48 om rättsföshållandet i de s. k. grundskatterna. Han var äfven en bland dem eller jag kan säga, var den, som författade motionen om grundskatternas aflösning — icke afskrifning —, och hade Riksdagen accepterat det förslaget, som då utgick från Bondeståndet, så hade denna fråga helt säkert varit löst på ett vida lyckligare och för staten fördelaktigare sätt än det, hvarpå den sedermera blef löst. Jag vill således säga, att denne åldrige man, om ock hans arbeten för en sträng granskning ej kunna sägas vara särskildt framstående i vetenskapligt afseende, dock endast på fakta byggt alla de uppgifter och upplysningar han lemnat. Jag kan äfven nämna, att han af regeringens ledamöter varit använd för speciella uppdrag, och jag vet bestämdt, att affidne statsrådet Örbom använde honom mycket för att forska. Hade Örbom lefvat och ej dött vid så unga år och efter så få års verksamhet såsom statsråd, hade han förordat pension åt honom, antingen en pension eller ett honorarium. Det är de upplysningar jag kan lemna och ber kammaren ännu en gång låta nåd gå för rätt och bevilja honom denna pension. Han behöfver den mer än väl. (5)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla herr Sandbergs i ämnet väckta motion.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Reuterswärd* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 16 af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller herr Sandbergs i ämnet väckta motion.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 68;
Nej — 13.

Punkten 16.

Uti två inom Riksdagen väckta motioner, den ena inom Första kammaren af herr *J. A. Sandberg* (motion n:o 28) och den andra inom Andra kammaren af herr *E. J. Ekman* (motion n:o 65), hade sammanstående föreslagits, att juris doktorn *Johan Adolf Thurgren* måtte beviljas en årlig pension af 3,000 kronor; och hade i sistnämnda motion tillika föreslagits, att berörda pension måtte utgå från och med år 1895.

Utskottet hemställde emellertid, att motionerna ej måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Ekman: Då jag genom min motion gjort mig till tolk för heviljande af pension åt den ålderstigne doktor Thurgren — han är nu 79 år — så har jag gjort det så mycket hellre, som han arbetat i rikets embetsverk uti 36 år från 1844. Han har visserligen icke varit ordinarie, men han har dock under nämnda tid tjenstgjort uti en mängd verk och inrättningar. Det synes mig underligt, att statsutskottet alls icke bar fäst sig vid den vidimerade meritförteckning, som jag har bifogat min motion.

Utskottet har afstyrkt denna pension, därför att det icke anser lämpligt, att särskildt från nionde hufvudtiteln gifva något anslag för literärt författareskap. Jag skall emellertid be att få erinra om, att det i den vidimerade meritförteckningen heter, att han har tjenstgjort uti konstitutionsutskottet, i statskontoret, i kammar- och kommerskollegierna, i kongl. Svea hofrätts samtliga divisioner, vid många häradsting, i kämners- och rådstufvurätt såsom notarie, rådman och borgmästare, i justitierevisionen och i justitiekanslersexpeditionen. Således har han varit tjenstgörande uti en mängd verk, som tillhöra staten.

Skulle jag nu dessutom tillägga, hvad han som författare har utträttat, så vill jag hänvisa till den prememoria, som är bifogad min motion, Jag vill endast erinra om, huru omfattande hans juridiska verksamhet har varit. Han har utgifvit en handbok i bergslagfarenheten, en handbok i kamerallagfarenheten, Han har vidare gifvit ut en utredning om svenska rusthållsinrättningen, om det svenska postväsendet, om det svenska skattläggningsverket, om svenska presterskapets rättigheter, om nybygges- och afvittringsverket, om roteringsverket. Han har vidare utgifvit

Sveriges sjölag, Sveriges kyrkolag m. fl., i åtskilliga upplagor. Detta med afseende på hans literära verksamhet.

Huru hans verksamhet har blifvit bedömd, särskildt i utlandet, framgår af de uttalanden, som gjordes, då han sökte professur vid Upsala universitet, och då skref en afhandling, som rörde »patronatet, enligt kanonisk, dansk och isländsk rätt». Detta arbete bedömdes då på ett mycket smickrande sätt utaf professorer i Wien, i Bonn, i Köpenhamn och Kristiania. Professorn i Wien (läs: Bonn) säger, att han inlagt en verklig förtjänst om den kanoniska rättsvetenskapen i de nordiska rikena och på ett värdefullt sätt fyllt en lucka deri samt att historien om kyrkoinrättningarna i Norden, besynnerligen på Island, är särdeles lärorik.

Professorn i Bonn (läs: Köpenhamn) säger, att afhandlingen visade en mycket ovanlig lärdom, i synnerhet hvad beträffar de danska rättskällorna och Danmarks kyrkorättsliga litteratur.

Och professorn i Kristiania säger, att han ådagalagt en så vidsträckt och intim kännedom om kyrkorättens litteratur, att den i allmänhet är sällsynt, och att den, hvad angår den danska och isländska afdelningen, är förvånande att träffa på hos en utlänning; att hans forskningar äro i sin helhet grundliga och tillfredsställande samt framställningen klar och väl ordnad. Detta med afseende på hans literära verksamhet.

Vidare skall jag be att få meddela ännu en upplysning. Vid 1847—48 års riksdag uppgaf Thurgren inför konstitutionsutskottets ledamöter, att grundskatterna saknade rättslig grund, och det väckte då för tiden ett ganska stort uppseende, så att bondeståndet hade ett enskildt sammanträde och beslöt att åt honom uppdraga att författa en motion om landttågsgårdens aflösning. Detta föranledde, att en riksdagsman från Kalmar län, som hette Måns Månsson, väckte en motion om landttågsgårdens afskaffande och framstälde dervid en ganska vidlyftig historik med afseende på den i mantalsrättan just ingående landttågsgården.

Detta blef uppslaget till frågan om grundskatternas afskrifning. Nämda motion väcktes gång på gång vid följande riksdagar, men till följd af striderna mellan presteskabet och adeln å ena sidan och borgare- och bondeståndet å den andra gick den aldrig igenom. Emellertid blef den ett uppslag till hvad som sedermera blef genomfördt. Jag har särskildt tagit reda på detta, icke af Thurgren direkt, utan af andra personer, som känna denna sak. Under sådana förhållanden och bortsedt från hans literära verksamhet, då han faktiskt har tienstgjort i statens verk 36 år och nu är kommen till en ålder af 79 år samt är i saknad af

nödiga existensmedel, vill jag hemställa, huruvida det icke kan vara skäl att lemna honom något understöd för de dagar, han ännu kan hafva kvar,

Att jag tagit mig friheten föreslå pensionen till 3,000 kronor, kommer sig deraf, att jag anser, att Thurgren väl bör kunna sättas på samma linie som en häradshöfding. En sådan får 5,000 kronor i pension, men jag nedsatte detta belopp till 3,000 kronor, emedan jag tänkte, att mitt förslag då lättare skulle gå igenom i denna kammare.

Jag anhåller vördsamt, att kammarens ledamöter måtte tänka på, huruvida det kan vara skäl att neka en man, som har arbetat på det sätt, som Thurgren har gjort, hvarje bidrag till hans uppehälle, i synnerhet som han nu är vid en ålder, att han föga eller intet kan förtjena,

Jag anhåller, herr talman, om bifall till min motion.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Anmärkningar.

1) Utskottet är mycket artigt att ej vilja förneka att T., som lyckats befria svenska jordbruket från grundskatter med ty åtföljande lindring i rustning och rotering, »inlagt någon förtjenst om det allmänna». Andra våga deremot tro att aldrig har någon gjort och aldrig kommer någon att göra jordbruket en sådan stor tjenst, ty aldrig yppar sig ett dylikt tillfälle mer.

Utskottet glömmar att t. ex. magister Svederus, herrar Thomasson och Arnoldsson m. fl. af Riksdagen fått pensioner, utan att hafva en enda dag varit i kronans tjenst. Kan detta jemföras med T:s 36 tjensteår?

Det »ordinarie reservationsanslaget» utdelas ju årligen endast åt akademici, läkare och skolmän. T. har sökt bidrag af detta anslag, men alltid fått afslag.

Vidare yttras: »helst icke visats att doktor T. är i verkligt behof af understöd». Huru vet Utskottet sådant? och hvar finnes den lag, som stadgar fattigdomsbevis för tjenstemän, de der önska att få pension?

2) Det gör ett vemodigt, ett dystert, för att icke säga ett hemskt intryck, då man läser de rörande ordalag, hvarmed den

ädle, högsinte och öfver allt beröm upphöjde herr hofmarskalken Reuterswärd sökte befördra framgång åt pensionen. Denne vördnadsvärde gråhårsman tvekade ej att gå ända derhän att hemställa det Kammaren »ville här låta nåd gå för rätt», alldeles såsom skulle någon slags nåd tarivas af denne obeveklige Kammarer, då man besinnar att T. uppoftat ett kapital å tjugutusen kronor samt 46 års räntor derå eller tillsammans ungefär sextiotusen kronor, samt att den s. k. pensionen alldeles icke förtjenar namnet pension, eftersom den endast utgör årliga räntan å hans för det allmänna bästa använda kapital, det Borgare- och Bondestånden förbundit sig att ersätta honom, ty äfven om denna ringa pension hade beviljats, så gick ju ändå för T. hans hustru och barn hela kapitalet för evigt förloradt. Så länge rättvisa finnes i Sverige, så länge skall ock Herr Reuterswärds ärofulla namn lefva och helsas med vördnad och aktning af hvarja rättrådig Svensk man, ty ingenting sårar högre landets omutliga rättskänsla än våld och orättvisa.

3) Af 1:sta utgifts-afdelningens ordförande, herr amiralen von Otter, får man den egendomliga upplysningen »att man å båda sidor inom afdelningen i Statsutskottet sökte efter att finna något giltigt skäl för att kunna tillstyrka pensionen, Det forskades på alla områden», förmodligen för att finna »något giltigt skäl att afstyrka alltihop», ty hvartill skulle väl forskandet eljest hafva tjenat, då Utskottet fullkomligt kände att T, räknade 36 år i kronans tjänst och att han uppoftat ofvannämnda ansenliga kapital för att gagna det allmänna, allt under garanti af två Riksstånd att blifva ersatt för sina omkostnader?

4) Herr landshöfdingen Robert Dickssons påstående att det enda motivet till beviljande af en pension skulle vara T:s författare verksamhet vederläggas genast af hvad ofvan blifvit anfördt. Vi skola ej följa hr Dickson på hans krigståg eller ens svara på hans grofva anfall mot T., hvarpå han ingen ära skördar, ty vi veta att hr Dickson är en hederlig man och därför anse vi honom vilseledd af någon afundsjuk belackare, hvilken ej kunnat fördraga att T, medelst sitt arbete i den utländska rättsvetenskapen intagit en plats bland Europas lärdaste jurister. Afund har ju ända från de äldsta tider räknats bland våra svenska lyten. Icke heller skola vi åberopa de högsta vitsord från sex utländska universiteter, som T. erhållit och som anföres i Biografiskt Lexikon. Vi veta att herr Dickson ej skulle förmå, äfve om det gällde lifvet, författa något af de belönta arbeten, som upptagas i ofvan anförda förteckning. Eller vill herr Dickson inbilla någon att Jernkontoret, Kammar-Kollegium, Krigs-

Kollegium, Förvaltningen af Sjöärendena, General-landtmäterikontoret, Kyrkolags-komitén, ja, sjelfva juridiska falkulteten i Upsala skulle hafva gynnat arbeten »utan något vetenskapligt värde». Då T. år 1855 speciminerade i Upsala för en professur förklarade sistnämnda fakultets opponent, professoren J. C. Lindblad, i 4 à 500 personers närvaro, att T:s arbete utvisade en så ovanlig lärdom och vidsträckt beläsenhet, att akademien på långliga tider icke fått emottaga någon sådan.» Och den lärde professoren Bergfalk har ju sjelf omtalat för magister G. Svederus, i hvars hem han bodde under sitt vistande i hufvudstaden, och för pastor primarius Z. Pettersson derstädas, att »han aldrig examinerat någon, som varit så kunnig i politiska ekonomin som Thurgren.»

Någon nationalbelöning har T. hvarken begärt eller ens tänkt på. Och han skulle nog vara innerligt glad och tacksam emot Försynen samt med största nöje afstå ifrån den s.k. pensionen, derest någon kristligt sinnad och rättänkande riksdagsman ville medelst en motion förmå Kamrarna att låta utbetala hans kapital och räntor, hvaraf han är i så oändligt stort behof både för sin person och sin familj.

5) Annu en gång uppträder den utmärkte patrioten Reuterswärd och ödmjukar sig ända derhän, att under det han upphöjer »den siste talarens» föga upphöjda omdöme och vetenskapliga förmåga, han icke skiljer mellan lagböcker, hvilka, äfven om de icke i sträng bemärkelse förtjena namnet vetenskapliga, likväl kräfva stor omhugsan, noggrannhet och insigter, och rent vetenskapliga verk, hvärtill den större delen af T:s arbeten utan motsägelse höra.

Huru Första Kammarens votering utföll visar sjelfva texten. Vi afhålla oss från hvarje kritik och vi våga tro att denna text är *tillräckligt* talande.

Debatt i Andra Kammaren.

I denna Kammare herskade en synnerlig frid och lugn, ty icke en enda röst mer än den ädle och rättsinnige motionären, herr doktor E. J. Ekman, lät der höra sin stämma. Landtmannapartiet, som tagit i arf det hedervärda Bondeståndets löften till T., kände inom sig att, om de uppträdt emot en sådan sak, skulle de icke hafva vunnit nationens bifall. De tego, och denna tystnad talar bättre än ord.

